

Månadens profil: Lars Calmfors

Forskare kan påverka samhällsdebatten. En som gör det är Lars Calmfors, som bland annat skrivit tongivande rapporter om konsekvenserna av ett svenskt EMU-medlemskap och om en självständig riksbank. Han är verksam vid Institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet som han beskriver som en av de ledande miljöerna i Europa inom ekonomi.

Foto: Kerstin Mothander

Ordförande i regeringens Finanspolitiska råd, ledamot i regeringens Globaliseringsråd, ledamot i Vetenskapsrådet styrelse, före detta utredare av ett svenskt EMU-medlemskap, tidigare ordförande i European Economic Advisory Group, före detta styrelseledamot i Kungliga Vetenskapsakademien och tidigare ledamot av kommittén som utser ekonomipristagarna (sammanlagt sju år), med mera. Meritlistan är diger för Lars Calmfors.

Titt som tätt tillfrågas han även i media som expert eller dyker upp som skribent av debattartiklar i Dagens Nyheter. Han är onekligen en forskare med möjlighet att påverka samhällsdebatten. Och dessutom verksam vid Institutet för internationell ekonomi (IIES) vid Stockholms universitet där redan Gunnar Myrdal markerade vilja att påverka samhället som institutets förste föreståndare.

Varför valde du att börja jobba vid IIES?

- Jag fick ett erbjudande 1974 av Assar Lindbeck att doktorera där sedan jag tillsammans med Erik Lundberg - den tidens kanske ledande svenska ekonom - skrivit en bok om inflationen som då sköt fart. Att jag sedan stannat beror på att IIES varit den bästa forskningsmiljön i ekonomi i Sverige och en av de ledande i Europa.

Hur ser du på forskarens roll i samhällsdebatten?

- Politik ska baseras på både ideologi och kunskap. Men inom politiken är intresset ibland litet att försöka skilja dessa saker åt. Allt för ofta är man mest intresserad av kunskapen bara om man har något att vinna politiskt på den. Som forskare ska vi vara tydliga med vad som är vad och hjälpa allmänheten att förstå vad som är värderingar och vad som är kunskap. Det är också viktigt att vi för ut vad vi inte vet eftersom det i samhällsdebatten ofta görs tvärsäkra påståenden som saknar grund.

Att delta i samhällsdebatten gör det även lättare att hitta relevanta frågeställningar för den egna forskningen, enligt Lars Calmfors.

Hur aktiva är svenska forskare i debatten?

- I Sverige har det funnits en tradition av att ekonomer deltar i samhällsdebatten som går tillbaka till ekonomer som Wicksell, Myrdal och Ohlin. Men idag är det färre som väljer att delta. Å andra sidan examineras fler doktorer som sedan anställs på Finansdepartementet, Riksbanken och så vidare och utövar stort inflytande den vägen.

Om man som forskare deltar i samhällsdebatten får man ofta en politisk stämpel men den kan varieras över tid, fortsätter Lars Calmfors.

- När jag lade fram EMU-utredningen 1996 så blev jag anklagad för att ha levererat vad regeringen ville ha. Det ingår att man får ett antal sådana påhopp. Det är aldrig roligt, men vågar man inte ta de här anklagelserna så kan man heller inte delta i debatten.

Vinner på att vara saklig

Ekonomers roll är ofta att peka på målkonflikter och att förbättringar på vissa områden, som till exempel i fråga om arbetslösheten, kan kräva uppoffringar på andra. Det är ett skäl till varför vi inte är så populära, förklarar Lars Calmfors. Forskare kan få en större auktoritet än vad politiker har. Något som politiker kan reta sig på.

- Det är svårt att vara opåverkad av de angrepp man kan få, men man vinner i längden på att vara saklig och inte bli arg. Men det är rätt svårt ibland.

Själv har han avstått från att vara partipolitiskt aktiv eftersom då han anser att trovärdigheten som forskare minskar när man deltar i samhällsdebatten.

Ett sätt att sprida kunskap

Att delta i samhällsdebatten handlar till stor del om att sprida kunskap, säger han.

- Men man kanske inte ska idealisera för mycket. Det är klart att vi som deltar i samhällsdebatten också gör det för att det är roligt och för att vi gillar att vara med där det händer något.

Vilket är det roligaste uppdrag du haft?

- Förmodligen EMU-utredningen eftersom det fanns en genuin efterfrågan från många på forskningskunskap som motvikt mot den mer politiserade debatten. Det var också en fråga där det var uppenbart att forskningskunskap kunde ha en direkt och snabb påverkan på beslutsfattandet. Annars tar det ju oftast lång tid innan forskningsbaserade synpunkter hinner påverka den politiska processen.

Den svenska hållningen i EMU-frågan tror han även är det område där hans forskning haft störst påverkan. Andra områden där hans forskning givit avtryck är synen på hur mycket stabiliseringspolitiken kan göra, värdet av att ha en självständig riksbank och hur sysselsättningspolitiken bedrivs.

Vad forskar du om för tillfället?

- Om vilken sektor i ekonomin som bör sätta märket för löneökningarna. Frågan är om det längre är lika självklart som tidigare att industrin ska göra det. Jag tror inte det. Ett par andra projekt gäller globaliseringen: dels hur attityderna skiljer sig åt mellan olika typer av handel, dels hur globaliseringen påverkar valet av arbetstid.

Vad är det bästa med Stockholms universitet?

- Att det finns ett antal starka forskningsmiljöer i olika ämnen. Tyvärr fungerar universitetet så att man först ganska sent i karriären får kontakter över ämnesgränserna men då är det desto roligare.

Du fyller jämmt i sommar. Hur tillbringar du 60-årsdagen?

- Tillsammans med familjen på okänd ort.

[Mer om Lars Calmfors forskning och IIES.](#)

Redaktör: Per Larsson

Källa: Kommunikationsenheten

Uppdaterad: 2008-06-10